

שיעור 88 - הרב צ"ר יגודה ברנדס
"קוליים למאמר (ביא) עובדיה"

הנביא (ים) עובדיה

ח' ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה.

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: היינו דאמרי אינשי, מיניה וביה אבא ליוזיל ביה נרגא. כי אתא רב דימי אמר: ירך מתוכה מסרחת.

ג. תנחומא פרשת משפטים סימן ט

אם כסף תלוה את עמי, וזש"ה כספו לא נתן בנשך (תהלים טו) בא וראה כל מי שיש לו עושר ונותן צדקה לעניים ואינו מלוה בריבית מעלין עליו כאלו קיים את כל המצוות שנאמר עושה אלה לא ימוט לעולם, ומי המה? זה עובדיה שהיה עשיר אפוטרופוס של אחאב שנאמר (מלכים א יח) ויקרא אחאב אל עובדיה אשר על הבית ועובדיהו היה ירא את ה' והיה מפרנס את הנביאים מנכסיו כל אותה הרעב ולוה ברבית מיהורם בן אחאב. עובדיהו קיים כספו לא נתן בנשך, ויהורם שנתן בריבית אמר הקדוש ברוך הוא עד עכשיו הוא חי יבא יהוא ויהרגנו שנאמר (יחזקאל יח) בנשך נתן ותרכיב לקח וחי לא יחיה, וכתיב (מלכים ב ט) ויהוא מלא ידו בקשת ויך את יהורם בין זרועיו ויצא החצי מלבו ויכרע ברכבו על שהקשה בו ופשט את זרועיו ליטול את הריבית לקיים מה שאמר יחזקאל בנשך נתן ותרכיב לקח וחי לא יחיה...

ד. סדר עולם רבה (ליינר) פרק כ

חזון ישעיהו בן אמוץ וגו' (ישעיה א א), דבר ה' אשר היה אל הושע וגו' (הושע א א), דברי עמוס אשר היה וגו' (עמוס א א), דבר ה' אשר היה אל מיכה המרשתי וגו' (מיכה א א) מלמד שכולן נתנבאו בפרק אחד, אבל אי אתה יודע מי קדם את מי, כיון שאמר תחלת דבר ה' בהושע וגו' (הושע א ב), ובעמוס הוא אומר שנתים לפני הרעש (עמוס א א), ובישעיה הוא אומר בשנת מות המלך עזיהו וגו' (ישעיה ו א) והוא היה ביום הרעש, דכתיב וינעו אמות הספים וגו' (שם / ישעיהו / ו ד), דבר ה' אשר היה אל מיכה המרשתי בימי יותם וגו' (מיכה א א), מלמד שכולן קדמו את מיכה.

חזון עבדיה וגו' (עבדיה א א), אימתי היתה מלחמה זו? בימי אמציה. ומלך אין באדום וגו' (מלכים א כב מח), ומשנפלו אדומיים בימי אמציהו, לא העמידו מלך במקומן ולא זקפו ראש עד היום,

ה. מדרש תנחומא (בובר) פרשת וישלח סימן ח

אוי למלכותו של עשו כשיראה הקדוש ברוך הוא מעשיה ויקום ויפרע ממנה...

אבל באדום אמר הקדוש ברוך הוא אין בריה שפורעת ממנה, אני אפרע בה, מנין, שנאמר חזון

א. ספרי במדבר פרשת פינחס פסקא קלג

ר' נתן אומר בא הכתוב ללמדך שכל צדיק שגדל בחיק רשע ולא עשה כמעשיו להודיעך כמה צדקו גדול שגדל בחיק רשע ולא עשה כמעשיו. וכל רשע שגדל בחיק צדיק ולא עשה כמעשיו להודיעך כמה רשעו גדול שגדל בחיק צדיק ולא עשה כמעשיו. עשו גדל בין שני צדיקים בין יצחק ובין רבקה ולא עשה כמעשיהם עובדיה גדל בין שני רשעים בין אחאב לאיזבל ולא עשה כמעשיהם ונתנבא על עשו הרשע שגדל בין שני צדיקים בין יצחק לרבקה ולא עשה כמעשיהם שנאמר חזון עובדיה כה אמר ה' אלהים לאדום (עובדיה א א).¹

ב. סנהדרין דף לט עמוד ב

כתיב (מלכים א' י"ח) ויקרא אחאב אל עבדיהו אשר על הבית ועבדיהו היה ירא ה' מאד, מאי קאמר קרא? אמר רבי יצחק: אמר ליה, ביעקב כתיב (בראשית ל') נחשתי ויברכני ה' בגלגלך. ביוסף כתיב (בראשית ל"ט) ויברך ה' את בית המצרי בגלגל יוסף, ביתא דההוא גברא לא הוה מיברין, שמא לא ירא אלהים אתה? יצתה בת קול ואמרה: ועבדיהו היה ירא את ה' מאד - אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה.

אמר רבי אבא: גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם לא כתיב מאד ובעובדיהו כתיב מאד.

אמר רבי יצחק: מפני מה זכה עובדיהו לנביאות - מפני שהחביא מאה נביאים במערה. שנאמר: (מלכים א' י"ח) ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עבדיהו מאה נביאים ויחביאם המשים איש במערה וגו'.

מאי שנא חמשים איש? - אמר רבי אלעזר: מיעקב למד, שנאמר (בראשית ל"ב) והיה המחנה הנשאר לפליטה.

רבי אבהו אמר: לפי שאין מערה מחזקת יותר מחמשים.

חזון עבדיהו כה אמר ה' אלהים לאדום וגו' מאי שנא עובדיה לאדום? - אמר רבי יצחק: אמר הקדוש ברוך הוא: יבא עובדיהו הדר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם, וינבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם.

אמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר משום רבי מאיר: עובדיה גר אדומי היה, והיינו דאמרי אינשי: מניה וביה אבא ניוזיל ביה נרגא. (שמואל ב')

¹ השוו: יומא לח ב

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תשע"ב

בנוקדים מתקוע (עמוס א א). וכן מיכה המורשתי (מיכה א א), שהיה נביא. (עודו בן זכריה) [זכרי' בן ברכי' בן עדו הנביא] (זכרי' א א) נביא בן נביא. צפניה נביא בן נביא. עובדי' לא הזכיר לא אביו ולא מקומו, אלא סתם חזון עובדיהו (עובדי' א א), שהיה גר שהיה הירוד שבנביאים.

אבל ישעיה חזון ישעיהו בן אמוץ, חזון עובדיה, שניהם שווין כאחד והאיך עובדיה לא נתנבא אלא בפני זקנים גדולים, שנאמר חזון עובדי' כה אמר ה' (עובדיה א א), הרי מפי הקדוש ברוך הוא, מפי סנהדרין מנין, שנאמר שמועה שמענו (שם שם /עובדיה א' א'), אף ישעיה נתנבא מפי הסנהדרין, ואשמע את קול ה' אומר את מי אשלח (ישעי' ו ח), מפי הקדוש ברוך הוא, ומי ילך לנו (שם שם /ישעיהו ו' /), מפי סנהדרין, שאעפ"י שהיה מתנבאים מן הקדוש ברוך הוא אלו היתה סנהדרין וזה הימנו לא היה לו רשות להתנבאות, לכך אתה מוצא את מי אשלח מפי הקדוש ברוך הוא, ומי ילך לנו מפי סנהדרין, ולכך נתנבאו שניהם בחזון, שחזון גימטריא. שבעים ואחד שנתנבאו שניהם בשבעים ואחד סנהדרין. ר' בנייה אומר חזון שנתנבאו שניהם בשבעים ואחד לשון, זה גדול שבנביאים, זה ירוד שבנביאים, ולמה כי אין לה' מעצור להושיע ברכ או כמעט (ש"א = שמואל א' = יד ו).

ט. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)³ בראשית לב ה

כה אמר. עתיד עובדיה להתנבאות עליו בזה הלשון, שנאמר כה אמר ה' אלהים לאדום (עובדיה א א): עבדך. מאי שנא עובדיה לאדום, לפי שאמר לו יעקב אבינו לעשו עבדך יעקב, לכך יבוא עובדיה ויתנבא במפלתו: ד"א יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל, ולא למד ממעשיהם, ויפרע מעשו הרשע, שדר בין שני צדיקים יצחק ורבקה, ולא למד ממעשיהם:

עובדיה כה אמר ה' אלהים לאדום שמועה שמענו מאת ה' וגו' (עובדיה פסוק א), אמר ר' ברכיה מה ראה עובדיה לפרוע מאדום, ראה שהקב"ה משלם גמול לאהביו, לשונאיו על אחת כמה וכמה.

ורוח הקודש אומרת ע"י אליפז התימני, ויען אליפז התימני ויאמר הנסה דבר אליך תלאה (איוב ד א ב), א"ל אליפז לאיוב הרי אתה אומר למה איני כאברהם... אמר הקדוש ברוך הוא [לאליפז] לאיוב עבדי בחזון הוכחתה, אני מעמיד ממך נביא שיפרע מבית אביך בחזון, [שנאמר חזון עובדיה]. דאמר ר' שמואל בר נחמני מה ראה עובדיה שלא נתנבא אלא על אדום, אלא אמר הקדוש ברוך הוא, עשו גדל בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם, ועובדיה דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם, יבא עובדיה ויפרע מעשו, לכך חזון עובדיה, ומה כתוב בנבואתו, והיה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש, ודלקו בהם ואכלום, ולא יהיה שריד לבית עשו כי ה' דבר (עובדיה פסוק יח).

ו. מדרש תנחומא (בובר) פרשת תזריע סימן י

אִים וְנוֹרָא הוּא מְמַנּוּ מְשַׁפְּטוּ וְשָׂאֲתוּ יָצָא:² [ד"א] איום ונורא זה אדום, שנאמר (דחילא) [דחילה] ואימתני [ותקיפא] (דניאל ז ז), ממנו משפטו ושאתו יצא, זה עובדיהו (שהיה גר אדומי) [אמר ר' יצחק גר אדומי היה] ומתנבא עליו, חזון עובדיה [כה אמר אדני אלהים לאדום וגו'] (עובדיה פסוק א), (אמר ר' יצחק עובדיה זה גר אדומי היה) הוי איום ונורא זה אדום, ממנו משפטו ושאתו יצא זה עובדיה.

ז. ויקרא רבה פרשה יח ב

איום ונורא הוא ממנו משפטו ושאתו יצא. ד"א איום ונורא הוא זה עשו הה"ד (שם /בראשית/ כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול, ממנו משפטו ושאתו יצא זה עובדיה א"ר יצחק עובדיה גר אדומי היה והיה מתנבא על אדום (עובדיה א) ולא יהיה שריד לבית עשו.

ח. אגדת בראשית פרק יד א

חזון ישעיהו בן אמוץ (ישעי' א א). זש"ה ודברתי על הנביאים ואנכי חזון הרביתי וגו' (הושע יב יא). אמר הקדוש ברוך הוא וודאי ודברתי על הנביאים אלא אנכי חזון הרביתי, שכולם אין נבואתו של זה דומה לזה....

ד"א חזון ישעיהו. שני נביאים נתנבאו בלשון זה, ישעיה ועובדיה, ישעיה גדול שבנביאים, ועובדיה קטן שבנביאים, ויש אומרים גר היה, ומנין, אלא כל נביא שאינו מזכיר אבותיו מזכיר מקומו. וכן את מוצא הושע בן בארי (הושע א א) הרי אביו שהוא נביא. עמוס הזכיר מקומו, דברי עמוס אשר היה

³ לקח טוב הוא מדרש על התורה שחיבר ר' טוביהו ב"ר אליעזר, שחי בצפון יון סביב שנת ד"א תת"ן (סוף המאה ה"א - תחילת המאה ה"ב). הוא השתמש בדברי חז"ל בתלמודים ובמדרשים, וגם בדברי רבי משה הדרשן מנרבונא.

² חבוקק א ו.